

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gl. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
seminarju (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste:
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Dnešnja številka „Slov. Gospodarja“ dopošlje
se vsem njegovim dosedanjim zvestim prejemnikom,
prihodnja samo naročnikom.

Deležnina znaša 5 fl., naročnina za celo leto
3 fl., za pol leta 1 fl. 60 kr., za četrt leta 80 kr.

Opravništvo „Slov. Gospodarja“.

Čehi zgled Slovencem.

„Lipa dišeča, preljubo drevo“ je prekrasno
in sloveče slovansko drevo, ki razteza košate ve-
jeve po Evropi in Aziji. Na milijone otrok ma-
tere nam Slave prebiva pod lipino senco. Največ
je Rusov in Poljakov, potem pa Čehov, Bolgarov,
Srbov, Hrvatov, Slovencev. Na najsrajnišji meji
globoko v Evropi stojimo Čehi in Slovenci proti
Nemcem in Italijanom ter se borimo za svoj ob-
stanek in za vsestranski napredek na podlagi
svoje narodnosti in narodnega slovenskega jezika.

Čehi prebivajo na Češkem (Böhmen), Morav-
skem in deloma v Šleziji; vseh je več kakor 5
milijonov. Nekdaj imeli so veliko kraljestvo in
lastne kralje, izmed katerih se sv. Václav kot svet-
nik in mučenik po vsej katoliški Cerkvi časti.
Slednji njihov domačih kraljev bil je Otokar. Za njim
prešla je kraljevska oblast z malimi izjemki na
avstrijske vladarje iz preuzvišene naše cesarske
hiše habsburg-lorenske. Nastale verske, prav za
prav krivoverske, homatije, lutrovstvo in 30letni
boj, so prej bogato deželo strahovito razdjale in
vpustošile. V izpraznjene krajine so se priselili
Nemci in kmalu začeli ves slovansko-česki narod
„k steni pritiskavati“, tlačiti in ponemčevati do
dnešnjega dne v kljub glasovitemu paragrafu 19.
osnovnih pravic, ki zagotavlja vsem avstrijskim
narodom enakopravnost. Judovsko-nemško
časništvo je uže zmagonosno krohotalo, da bodo
Slovani na Češkem, Moravskem in v Šleziji v
kratkem ponemčeni. No, hvala Bogu in žilavej
slovanskej naturi, ta zmagonosni krik je se pre-
zgodaj zagнал. Nemci so res vse porabili, kar
se je le dalo, da bi svoj namen dosegli. Ali
ne bode se jim posrečilo. Zopet se kaže, da slo-

vanska lipa zamore več pretrpeti, kakor pa nem-
ški hrast. Ta se zlomi, a lipa se pod silo vkloni,
in ko si iz zemlje dovolj moči nabere, zopet zravna
svojo „cvetečo košato glavo“. Res čuditi se je, kako
so česki narodnjaki v 100 letih svoj narod vzdra-
mili, vzbudili k novemu, duševnemu, gmotnemu in
političnemu življenju. Vkljub neznanim težavam je
česki narod med vsemi slovanskimi najbolj izo-
bražen in sedaj uže krepek dovolj, da se junaško
vzdiguje zoper razne krivičnosti, katere mu dela
nemški-ustavoverni liberalizem.

Slavna voditelja Čehov, dr. Rieger in grof
Henrik Klam-Martinec, sta s českimi poslanci sto-
pila v državni zbor, se tukaj porazumila s slo-
vanskimi Poljaki, z nami Slovenci, z dalmatinskimi
Hrвати in nemškimi konservativci in tako poma-
gali ošabne nemško-liberalne ustavake potisniti
v manjšino. Ob enem sta svitlemu cesarju in mi-
nistrom predložila spomenico, kder je zapisano
vse, kar sedaj Čehi tirjati morejo po postavi, po
§. 19. osnovnih pravic. Oni ne zahtevajo novih
postav, ampak: naj se uže dane postavbe resnično
in pravično izvršujejo, naj se českemu jeziku pot
odpre k sodnijam, v vseučilišče, v gimnazije in
realke.

Pred vsem tirjajo Čehi, da naj sodniki tam,
kder je več Čehov, nego Nemcev, česki uradu-
jejo, govorijo, sodijo in pišejo česki. Dalje: českim ulo-
gam se ima česki odgovarjati pri vseh sodnijah,
tijan gori do najvišjega sodišča. Dalje zahtevajo,
da se vseučilišče v Pragi letos uže tako prenaredi
in s českimi profesorji preskrbi, da se bo vsak
predmet tudi v češčini razlagal in česki dijak
zamožli izpiti za doktorstvo delati v materinščini.
Jednake so tirjatve gledé na ljudske šole, na gim-
nazije in realke, kder je vse tako sedaj uravnano,
da je Nemcem na korist, Čehom pa na duševno in
in gmotno škodo. Kajti ljudskih šol imajo Čehi
proti Nemcem 500, meščanskih šol pa 30 pre-
malo. Za česke šole plačuje dežela 1,285.265 za
nemške pa 211,917 fl. več, namreč 1,497,182 fl.
Slovani pa le 1,922.946, t. j. Slovani plačujejo Nemcem

šole, da ti svojo deco leži izobrazujejo, Slovanom pa težave delajo, jih na stran tiščijo in ponemčujejo. Še hujše razmere so pri gimnazijah in realkah. Tukaj se nemštvo prav šopiri. V Pragi na primer je komaj $\frac{1}{5}$ vsega prebivalstva nemška, vendar imajo Nemci 7, Čehi pa samo 4 gimnazije in realke. V celej deželi je samo 14 srednjih česk-kih šol zraven 21 nemških. Goropadne so razmere na Moravskem, kder prebiva 1.471.254 Slovanov zraven 525.645 Nemcev. Vkljub temu imajo Slovani samo 4 realke in gimnazije in 2 meščanski šoli, Nemci pa 15 gimnazij in realk; meščanskih šol pa 23. V Šleziji so Slovani najbolj na slabem. Tolikim krivičnostim nasproti zahtevajo Čehi, da se število škol in razredov, potem plača tako uravna, kakor število českega in nemškega prebivalstva kaže, da je prav in pravično. Nemce so ove vseskozi opravičene tirjatve česke precej nemilo dirnole. Ali odbiti jih ne morejo več. Glasoviti § 19. osnovnih postav, ki so ga Nemci sami naredili, se mora in tudi bo izvršil — českemu narodu na korist, čast in slavo!

Slovenci smo Čehom precej podobni, vsaj kolikor zadeva žalostno in nesrečno stran naše zgodovine. Tudi nam je se boriti za enakopravnost slovenščine v javnem življenju, v šolah, pri sodnih in uradih. Tudi mi se vzdigujemo iz groba 1000letne narodne in politične smrti, to pa od leta do leta živahneje in krepkeje. Lani pri volitvah v državni zbor smo to začudenemu nemškemu in nemškutarskemu svetu dovolj jasno dokazali. Sedaj treba storiti korak naprej! Slovenščina nam mora dobiti mesto, ki jej po § 19. gre, v uradih, v sodnih in šolah. V ljudskih šolah se mora podučevati v materinščini vseskozi na Slovenskem. Na gimnazijah, realkah ne moremo potrebovati profesorjev in ravnateljev slovenščine nezmožnih. Nemški profesorji se naj prestavijo k Nemcem, a slovenski naj se vrnejo domov. To moramo tirjati in dognati; zlasti na pripravišču v Mariboru in Celovcu ne sme tako ostati, kakor do sedaj. Pravico do tega imamo v postavi od svetlega cesarja podpisane. Toda to nam ne pomaga nič, ako bodemo roke križem držali. Kdor hoče pravico imeti, jo mora postavno tirjati, dokler je ne dobi. In to hočemo po zgledu vrlih Čehov storiti tudi mi Slovenci!

Gospodarske stvari.

Ne podirajmo samo lesov, ampak skrbimo tudi za njihov nasad.

M. Koliko je še sveta ali zemljišča, ktero ni ne za polje, ne za travnike, ki bi pa kot gozd se prav dobro spodnesel in veliko dobička vrgel. Tudi podirajo nekteri naših kmetovavcev le v enomer lese, za njihov nasad se pa še zmenijo ne. In vendar raste vrednost prostora, na katerem se je les zasadil od leta do leta. Tak kapital raste

hitrejše ko pa v katero koli hranilnico založeni stotnjaki in na katerega vrednost kmetovavec dosti-krat še misli ne. Ako kateri prostor, ki ni za druga kakor za gozd, neobdelan ostane, je to tako rekoč mrtev kapital pa ne samo mrtev je tak kapital, ampak celo žeroč in snedljiv je, ker je tak prostor le za to, da mora lastnik za-nj leto na leto davke plačevati, dobička pa nima nobe-nega od njega. In vendar bi ga delavna roka razumnega in marljivega kmetovavca z malim trdom v živ kapital spreobrnila, katerega vrednost sicer iz početka le po malem pa vendar stanovitno in od leta do leta raste. „Posadi, kjer le moreš drevo, naj je že sadno ali gozdno, o svojem času ti pri-nese gotovo dobiček!“ Tako je naročal stari, razumni kmet svojemu sinu, ko mu je posestvo prek dajal. In prav je imel skušeni stari! Posestvo, ki je okoli in okoli z lepim drevjem zasajeno, ima prvič dosti več vrednost od golega in je tudi za oko gledavčeve prijetnejše od kake koli pu-stinje. —

Je pa še vzrokov in nagibov, ki spodbujajo k marljivemu zasajanju gozdov, kateri se ne tičejo samo posameznega posestnika, ampak tudi cele soseske, dežele, države. Ljudi je od leta do leta več, njihovo število narašča vedno bolj, drv, lesa se torej tudi od leta do leta več potrebuje, bodi si za vsakdanje potrebe, za kurjavo ali za obrt-nijske izdelke. Lesov pa je nasproti od leta do leta manje. Zato se mora potreben les v nekterih krajih od daleč za drage denarje naročevati in kupovati. Pa s tem, da naši gozdi od dne do dne ginejo in na njihovo mesto stopajo ogromne goli-čave, se rodi tudi še velika druga nadloga, ne le dragina drv in lesovja, ampak tudi suša in ploha, toča in grom v sicer poprej rodovitnih pol-janah, katerim že sem ter tje grozi strašna pošast puščave, ker so se s posekanim lesom jim posu-sile zakladnice rodovitne vlage.

Stavopis ali statistika nam to stvar do jas-nega dokazuje. Povsodi tam, kjer so se gozdi po-sekali in znatno zmanjšali, so se vremenske raz-mere tudi za poljedelstvo na neugodno stran za-sukale. Sem ter tje si prizadevajo s zamakanjem travnikov in polja to popraviti, kar se je na goz-dih grešilo s presilnim posekanjem. Ali s časom tudi ta pomoček ne bode več pomagal, ker se bodo tudi reke in potoki posušili, katerim so se njihove zakladnice, lesi in gozdi, zaprle. Že se najdejo po nekterih krajih potoki, ki so imeli prej obilno, do bregovih robov polno vode, zdaj na pol suhi in le s pičlo vodo. Mogočne reke, ki so bile nekdaž globoke in vode bogate, kažejo sem ter tje že zmanjšanje vode, da je človekoljuba strah prihodnih časov. Gozd pa ni samo koristen in prinaša velik dobiček, ampak tudi krasen je in veličasten in povzdiguje človeško srce. Le po-glejmo mogočno, košato drevo, polno zelenega zdravega, gostega listja! Kako veličastno je, prav kraljevega pogleda! Koliko mogočnejši in veli-